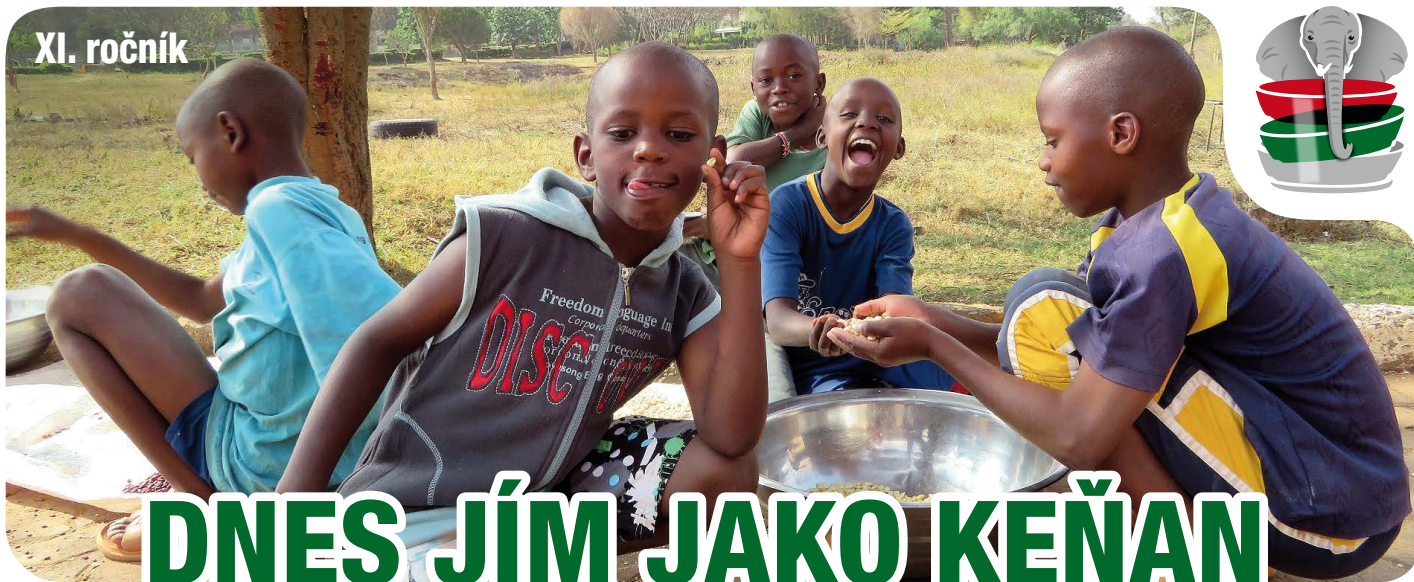
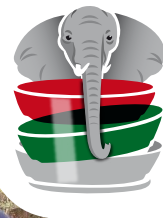

XI. ročník

DNES JÍM JAKO KEŇAN

OSVĚTOVÁ KAMPAŇ PRO I. A II. STUPEŇ ZŠ A SŠ | ROZVOJOVÉ ZEMĚ | POZNÁVÁNÍ A POMOC

PRACOVNÍ LISTY PRO I. STUPEŇ ZŠ

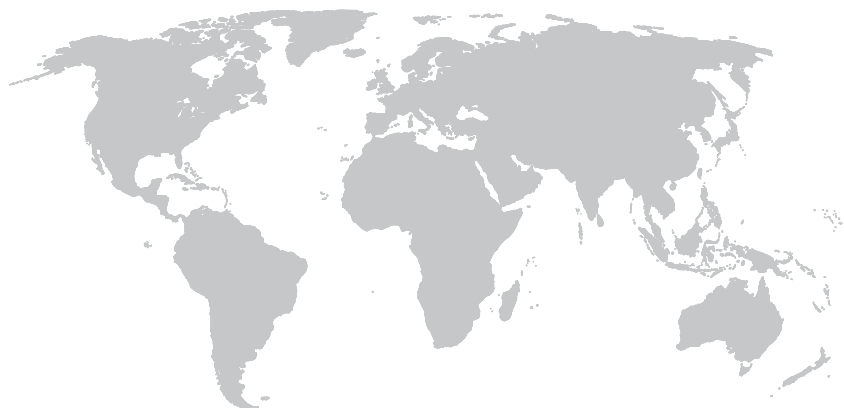

ÚVOD

Hakuna matata! Kdo by neznal slavný výrok z pohádky Lví král! Téměř všichni z vás ví, že to znamená *žádný problém*, málokdo ovšem ví, že pochází ze svahilštiny. Ta je kromě angličtiny úředním jazykem v Keni. Keňa je země, kde stále ještě putují pastevci se svými stády jako jejich předkové před staletími, šamani vyhánějí zlé duchy, domorodci nosí krásné ozdoby, provádějí rituály... Nalezneme tam nejznámější národní parky a rezervace na světě, největší pouštní jezero světa *Turkana* a druhou nejvyšší horu Afriky. Keňa je také nazývána zemí dětí, protože polovině obyvatel není ani dvacet let. Ve školách se vyučuje v angličtině, ale děti nemají povinnou školní docházku.

Najdi a označ Afriku a Českou republiku.

Afrika je jedním z kontinentů, má celkem 53 států a je velmi rozlehlá. Jestlipak víš, kolik je celkem kontinentů, který z nich je největší a na kterém z nich se nachází ČR?

odpověď:

A. Jakou barvu má plameňák?

B. Jak se říká mláděti plameňáka?

odpověď:

VYBARVI

AKTIVITA

JMÉNO:

TŘÍDA:

www.dnesjimjako.cz

Podívej se pozorně na obrázek uprostřed vlajky a zkus uhodnout, co znamená.

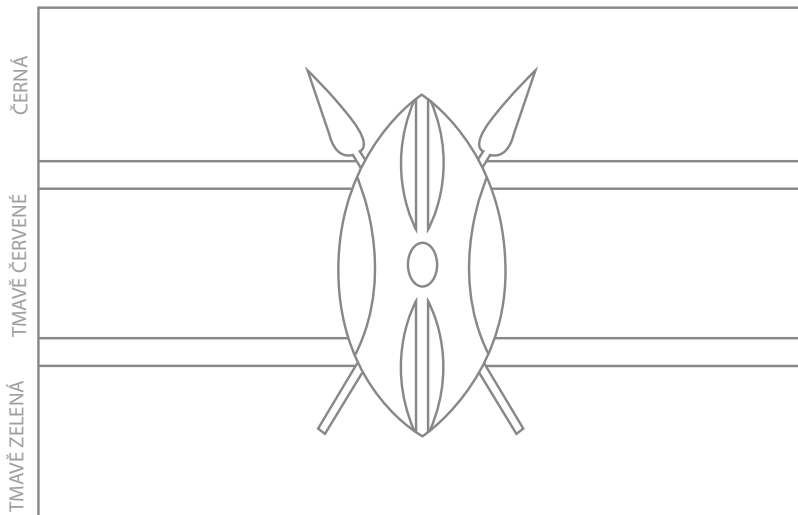
AUDIO

Keňu obývá přes 53 milionů obyvatel a kolem čtyřiceti domorodých kmenů. Jednou z otázek tak při prvním setkání bývá: „K jakému kmeni patříš?“

Co znamenají barvy na vlajce

ČERNÁ – africký lid
ČERVENÁ – krev a boj za svobodu
ZELENÁ – rostliny a stromy
BÍLÁ – mír a jednotu

Svahilština

V Keni jsou desítky různých kmenů a téměř každý má svůj vlastní jazyk. Svahilsky ale umí všichni, protože je to společně s angličtinou úřední jazyk. Výhodou je jednoduchá výslovnost, téměř vše se čte stejně, jako se to píše.

Nejčastěji používanými výrazy jsou „Mambo“, „Pole pole“ a „Hakuna matata“ – „Dobrý den“, „Pomalu“ a „Žádný problém“. V Africe se nikam nespěchá a pokud někdo slíbí, že něco udělá nebo zařídí, rozhodně to nebude brzy.

A. Nauč se aspoň pět slovíček nazpaměť.

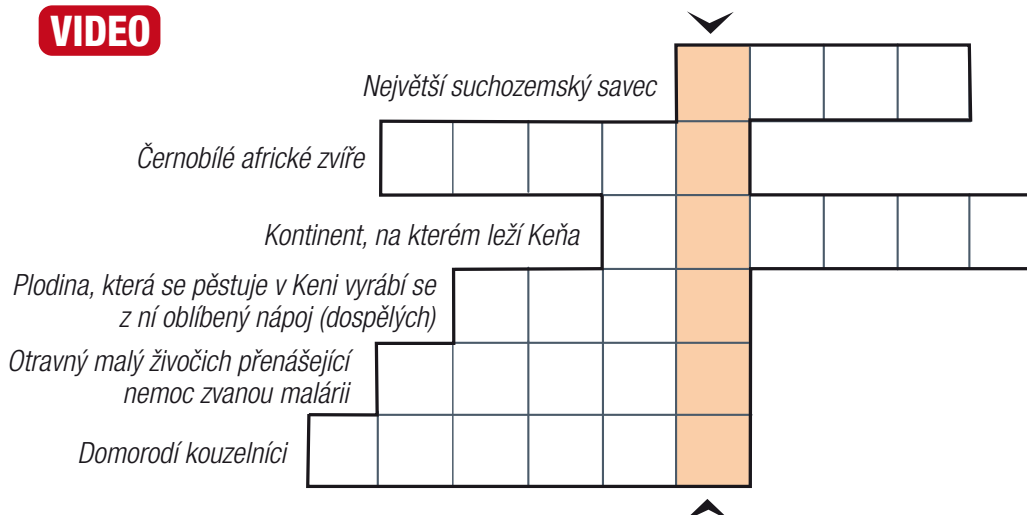
Dobrý den	Mambo
Vítejte	Karibu
Nashledanou	Kwaheri
Zítřka	Kesho
Včera	Jana (džana)
Dobrou noc	Lala salama
Ano	Ndiyo
Ne	Hapana
Prosím (pomoc)	Tafadhali
Děkuji	Asante

Pomalu	Pole pole
Jak se máte	Habari gani
Mám se dobře	Nzuri
Nemám peníze	Hakuna pesa
Žádný problém	Hakuna matata
Kolik je hodin?	Ni saa ngapi?
Kolik to stojí?	Ni ngapi?
Nebezpečí	Hatari
Běloch	Mzungu
Jídlo je dobré	Chakula chema

Studené pivo	Bia baridi
Studená voda	Maji baridi
Peníze	Pesa
Nosorožec	Kifaru
Antilopa	Swala
Krokodýl	Mamba
Slon	Ndovu
Žirafa	Twiga
Hroch	Kiboko
Lev	Simba

B. Vylušti křížovku a zjisti svahilský název pro cestu (cestování). Tento výraz je zároveň známým označením rezervace divoké zvěře.

VIDEO

C. Zamysli se nad tímto keňským příslovím – co podle tebe znamená a jaké české přísloví připomíná?

Samotný jeden prst nezabije ani veš!

.....
.....
.....
odpověď:

Ze kterého mlád'átka vyroste plameňák?
Poznáš i další dva vodní ptáky?

Víte, že se rodím s rovným zobákem? Ohýbat se mi začíná až po 14 dnech od narození. Potravu dokážu vyžebrať i u cizího plameňáka tak, že u něj vyvolám tvorbu tzv. ptačího mléka, a to i u toho, který zrovna nemá mladé. Po opuštění hnízda odcházím do ptačí školky a společně s ostatními se učím plavat a lovit.

A. Kdo jsem?

- Žiji v buši (křovinatá pláň s porosty akácií a dalších stromů a keřů).
- Dokážu přežvykovat i během chůze.
- Spím několikrát za den, ale jen pár minut a je pro mě těžké vstát ze země.
- Na srsti mám výraznou kresbu. Každý můj příbuzný má podobnou, ale nikdy úplně stejnou.
- Kopáním dokážu zabít i lva.
- Mám vždy jen jedno mládě.

Nápověda: jsem nejvyšším žijícím živočichem

B. Kdo jsem?

FOTOPŘÍBĚH

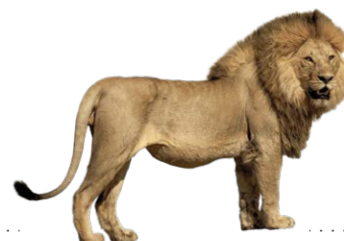
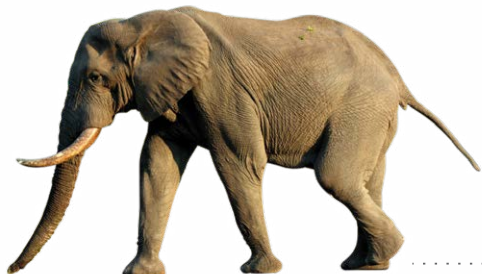
- Pro Keňany a další Afričany jsme větším nebezpečím než velké šelmy, přestože jsme malá.
- Když je nás hejno, dokážeme toho opravdu hodně sníst, ale zároveň si někdo pochutná i na nás.
- Naši příbuzní žijí i v České republice.

Nápověda: mám silné zadní nohy, skáču a umím létat

Jak se jmenují nebezpečná divoká zvířata, patřící do tzv. velké pětky? Jedno ale do této skupiny nepatří, přestože je nejnebezpečnější, které to je? [přeškrtni]

Zvířata zařazená do velké pětky jsou tak nazývána proto, že jejich ulovení je pro pěšího lovce mimořádně nebezpečné. Jejich počet však kvůli činnosti člověka stále klesá, a jedno z těchto zvířat se v dnešní době lovit už vůbec nesmí.

Vybarvi všechna zvířátka na stromě.
Kolik je savců, kolik ptáků a kolik plazů?
Jaká/é skupina/y obratlovců zde chybí?

VYBARVI

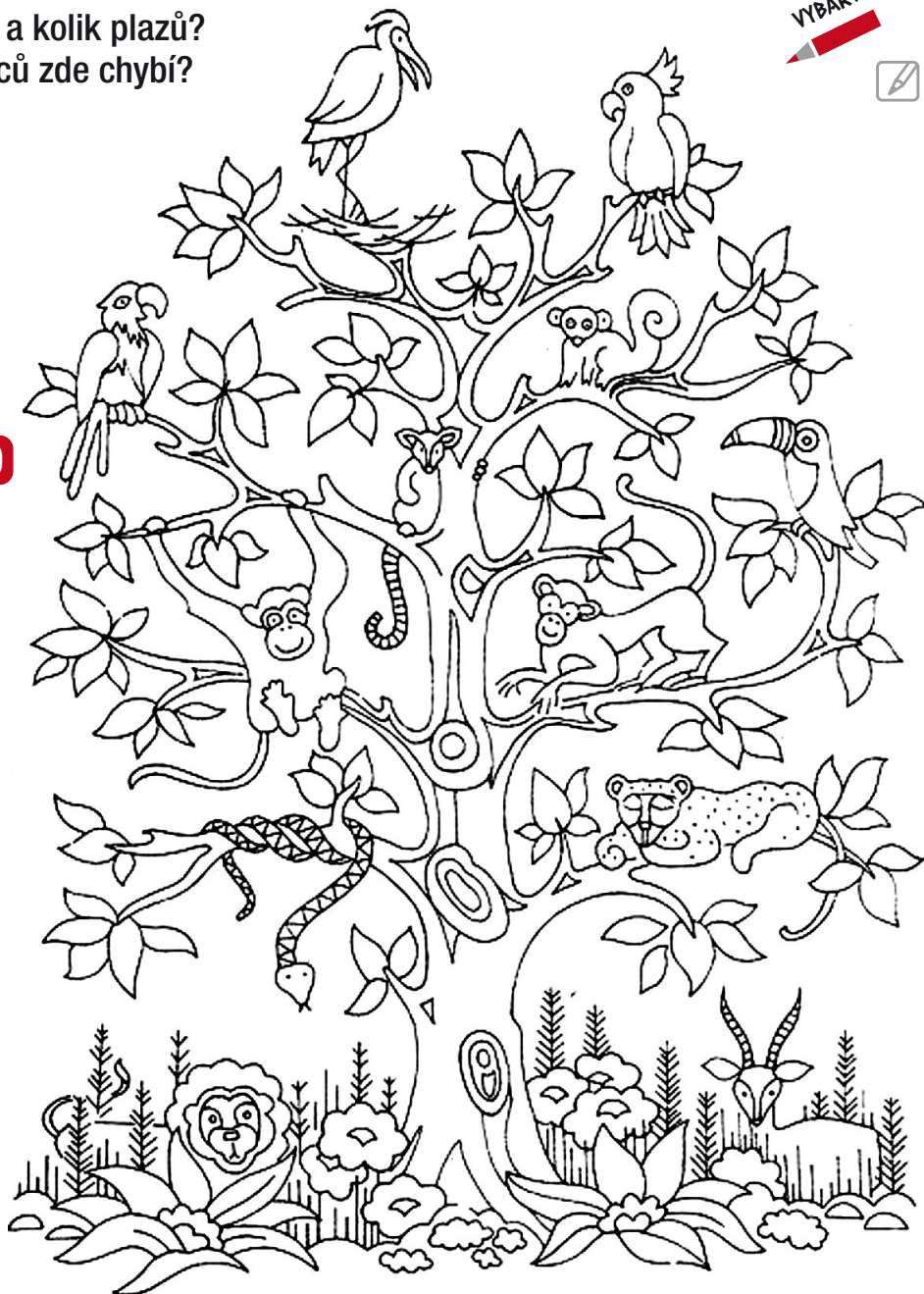

SAVCI

PTÁCI

PLAZI

odpovědi:

VIDEO

**Velbloud
dvouhrbý**

aneb „koráb pouště“

Velbloudi jsou skvěle přizpůsobeni extrémním podmínkám pouště. Nozdry mohou uzavřít před zvířeným pískem a oči mají chráněné hustými řasami. Umí skvěle hospodařit s vodou, vydrží bez ní 14 až 45 dní (záleží na potravě). Naprostá většina velbloudů je **domácích**, divokých velbloudů dvouhrbých žije ve volné přírodě necelá tisícovka.

**Jestlipak víte, co mají
velbloudi ve svých hrbech?**

Na obrázku vidíte plody stromu nazývaného **ledvinovník západní**.
Byl pojmenován podle spodního tvaru plodu připomínajícího ledviny.

VIDEO

**Jaký oblíbený druh ořechu se skrývá
ve spodní části plodu?**

odpověď:

Pro Keňany je sběr a prodej tohoto ořechu důležitým zdrojem příjmu. Přestože je u nás jeho cena vysoká, v Keni se pohybuje v řádu korun a domorodci si jeho prodejem příliš nevydělají. Za den dokáže jeden člověk zpracovat 10 kg ořechů. Práce to není snadná, protože obal semene je jedovatý, při kontaktu s kůží nastává alergická reakce, a ořechy je nutné loupat v rukavicích.

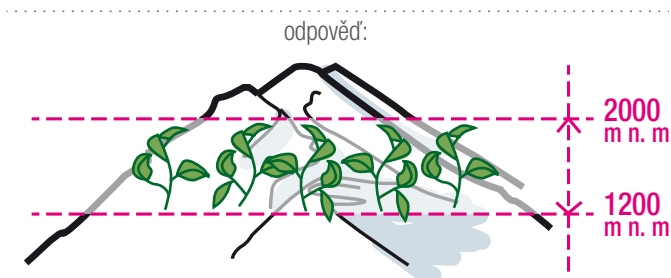
plod skrývající ořech, obsahuje vitamin C

Čajovník čínský

Keňa se řadí mezi **největší vývozce čaje** na světě. Čaj se v Keni pěstuje přes 100 let a je velmi **kvalitní**. Do Keni se dostal z Indie při výstavbě železnice, indiští dělníci byli na čaj zvyklí a začal se pěstovat právě pro ně. Postupně se naučili pít čaj i Keňané, většina sklizně se však ze země vyváží. Lidem **dává čaj práci**, pěstuje se převážně na malých rodinných farmách. Pěstuje se na kopcích nedaleko hlavního města Nairobi, v nadmořské výšce od 1200 do 2000 metrů. Dobře se mu daří v sopečné půdě a vyšších polohách s dostatečným množstvím srážek a mírnými teplotami.

V jaké nejvyšší nadmořské výšce jsi byl/a ty?
Jaké znáš druhy čaje?

Být sběračem lístků není žádná legrace. Musí se totiž utrhnout vždy jen vrchní dva až tři lístečky z rostliny a až jich máte více v dlani, tak je hodit za sebe do koše, který máte na zádech. Trefit se nebylo jednoduché. Nejrychlejší a nejzkušenější sběrači tak za den nasbírají až dva koše což je asi 50 kg čajových lístků. Ty pak odváží, neboli spíše odnáší do továrny, kde se vyrábí pravý černý čaj. Za 1 kg lístků si lidé vydělají v přepočtu 3,50 Kč, což opravdu není moc. V továrně pak probíhá další proces výroby – sušení lístků, mletí na různou hrubost, fermentace (tím se stává čaj černým), balení a ochutnávání hotového produktu.

manželé Poulovi, dobrovolníci v Keni

Voda

Voda je v Keni velmi **vzácná** surovina. Ženy pro ni často chodí velmi daleko, a někde je jí dokonce tak málo, že se lidé vůbec **nemyjí**. Například Masajové pijí místo vody krev dobytka smíchanou s mlékem. O vodu se i bojuje. Voda, pokud nějaká je, se dopravuje v barelech a pomáhat musí i malé děti. Ve vodě je **hodně soli**, kvůli níž mají lidé zdravotní problémy (žluté zuby, nehty, problémy s ledvinami...)

Dokážeš odhadnout, kolik asi vody spotřebuješ za den?

Zkus spočítat, kolik vody spotřebuješ za den pro svoji potřebu – pro představu si prohlédni **tabulku spotřeby vody**. Možná se budeš divit, jak moc vodou plýtváme!

.....

.....

.....

odpověď:

Jezero Turkana

VIDEO

Největší pouštní jezero na světě dává obživu půl milionu lidí. Žije tam mnoho ryb, hrochů, ptáků a tisíce krokodýlů, přestože je voda v jezeře mírně slaná. Kolem břehu jezera žije několik zajímavých domorodých kmenů, které jsou však kvůli vysychání jezera na pokraji vyhynutí. 200 km dlouhé jezero nemá odtok – voda, která sem přiteče, se jen odpařuje a je jí stále méně.

ORIENTAČNÍ TABULKA SPOTŘEBY VODY

WC	malé spláchnutí 2 l velké 9 l
Koupání v plné vaně	100 až 150 litrů
Sprchování	30–50 l
Myčka	10
Mytí rukou při puštěné vodě	4 l za den
Pití	2 l
Ostatní	2 l
Praní prádla	40 l

Ale také: zalévání zahrady, napouštění bazenů, akvárií, kreativní činnosti atd.

Nejpočetnější domorodý kmen se nazývá **Kikujové**, známější jsou ale **Masajové**. Žijí stále stejným způsobem života jako jejich předci. Kmeny se od sebe liší vzhledem i zvyky, dříve mezi sebou bojovali o vodu a o potravu pro dobytek. O všem rozhodují výhradně muži. Dokonce si svoje manželky kupují.

A. Masajové peníze příliš nepoužívají, jako platidlo používají úplně něco jiného, za co si dříve mohli koupit i manželku (nebo i více). Uhádneš, co to je?

.....
odpověď:

Pokud nevíš, otoč list a vyber si z nápovědy.

Primitivní domorodé chýše se nazývají maňáty.

Jsou postavené z přírodních materiálů. Uvnitř bývají velké asi jako dětský pokojíček, dovnitř se dokáže vejít i osm lidí včetně menších zvířat a věcí, vzrostlý muž se v nich nepostaví.

B. Kdo z kmene staví maňáty?

.....
odpověď:

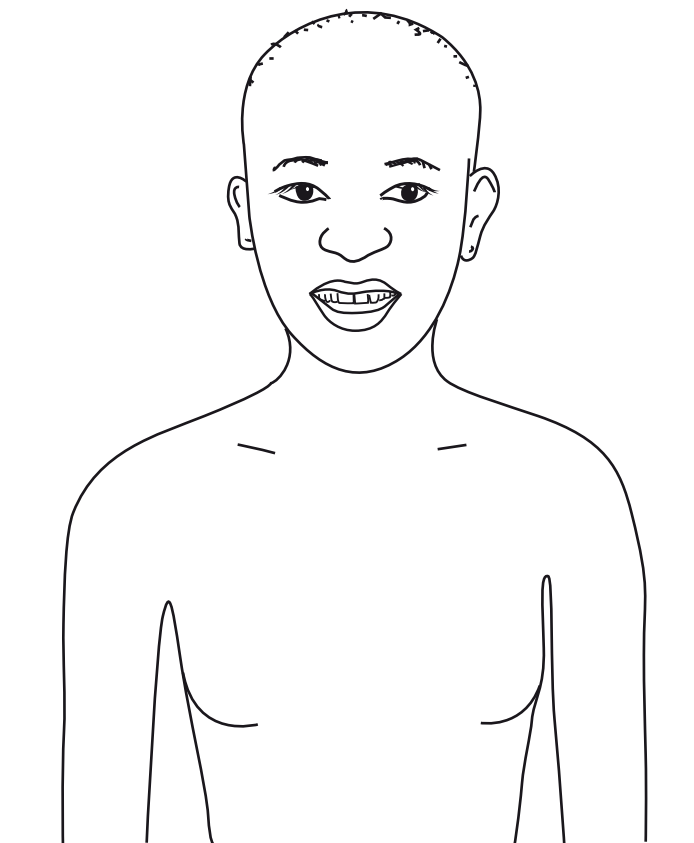
ukázky různých druhů maňat

Afričanky se – jako všechny ostatní ženy na celém světě – velmi rády zdobí. Oblíbenými doplňky jsou korálky.

Prohlédni si pro inspiraci spodní fotku starší ženy a zkus podle své fantazie dozdobit mladé domorodé děvče. A nešetři barvami!

VYBARVI

Slon je největší suchozemské zvíře, má ohromnou sílu a nemá přirozeného nepřítele. Mohlo by se tedy zdát, že se nikoho nebojí. Existuje ale jeden živočich, ze kterého má slon hrůzu, zkusíš ho uhodnout?

Koho sloni nesnášejí?

včely

myši

hyeny

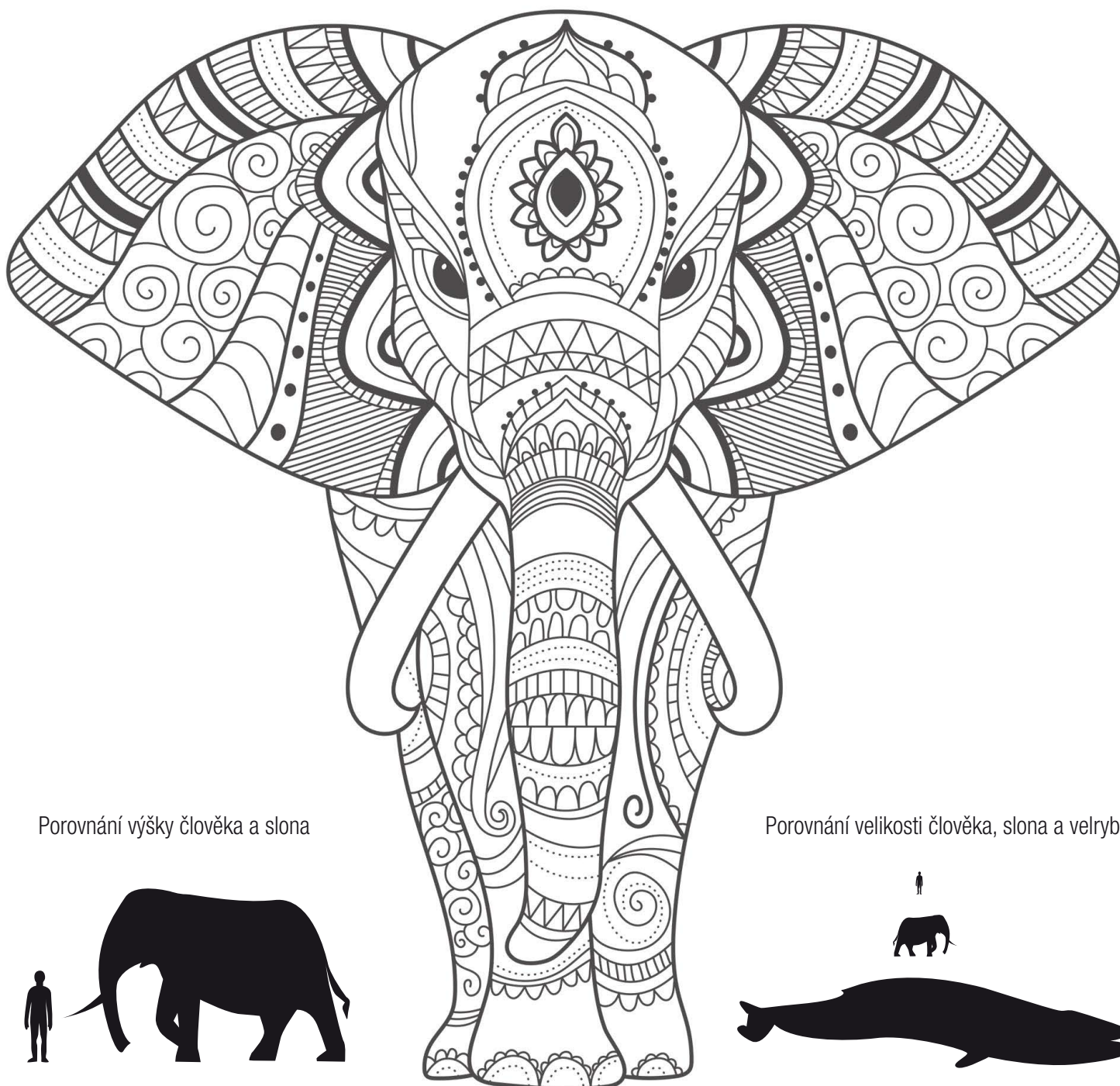
papoušky

FOTOGALERIE

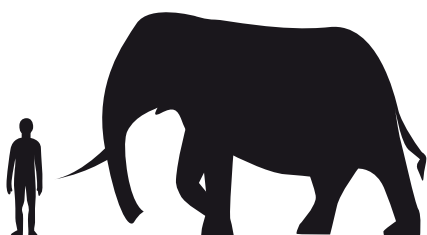

V Keni nalezneme také **červeného slona**. Ale není to žádný zvláštní druh – červené zbarvení má na svědomí červená hlína, kterou se sloni poprašují na ochranu před horkem a obtížným hmyzem.

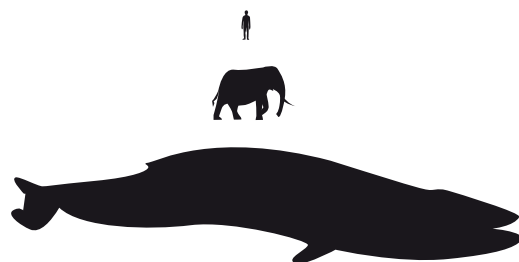
A na závěr si za odměnu vybarvi tohoto krásného slona (nebo slonici) :-)

Porovnání výšky člověka a slona

Porovnání velikosti člověka, slona a velryby

ŠKOLA V KENI

z dopisu od dobrovolnice Jany (2018/19)
Keňa, Nairobi

Vyučuje se náboženství, kreativní činnosti - dohromady hudebka, výtvarka, některé předměty jsou jako u nás. Většina je v angličtině, proto se už od školky učí vše dvojjazyčně, ale stejně mají děti ve škole s výukou problémy. Učí se z učebnic, píše se do sešitů, sedí v lavicích tak jako u nás, nemají ale výpočetní techniku. Vyučovací dvojhodiny (každá hodina má 35 minut a obě jdou hned po sobě (vymění se jen učitelé, žáci sedí na místě a plynule pokračují v další hodině) - trvají dohromady 70 minut, teprve pak je přestávka. Školu mají děti hlavně dopoledne. Časté jsou fyzické tresty (rána přes prsty rákoskou), které jsou oficiálně zakázané. Ale učitelé mívají rákosku a sem tam s ní někoho stejně švihnou a to i na běžných školách. Učitel má autoritu, žáci si k němu nic nesmí dovolit, rodiče učitele uznávají a poslouchají. Týden se zahajuje zpěvem hymny, a každý den nástupem po třídách a proslovem ředitele nebo učitelů. Nosí se uniformy, děvčata sukně, chlapci kalhoty či kratásky. O přestávkách chodí děti ven a hrají pohybové hry, povídají si, nebo se učí. Platí se školné, rodiče musí nakoupit drahé uniformy a někde i učebnice.

...

Více dopisů našich dobrovolníků
najdeš na www.adopcenablizko.cz

Mnoho dalších informací a materiálů najdeš na:

www.dnesjimjako.cz

Máš rád exotická jídla a poznávání dalekých krajů? Zajímá tě, jak žijí tvoji vrstevníci v Keni a dalších rozvojových zemích? Podívej se na naše webové stránky **dnesjimjako.cz** nebo mrkni na **adopcenablizko.cz**. Můžeš se připojit k těm, kteří tam pomáhají, a jednou se do nějaké podívat třeba jako **dobrovolník**.

Pracovní listy pro vás připravila Salesiánská asociace Dona Boska, z. s., Kobyliské nám. 1000/1, 182 00 Praha 8, sadba.org. ZDROJE: dobrovolníci: manželé Poulovi, Jana Jeklová, Nela Vicherková, Markéta Peichlová, archiv Sadby, national-geographic.cz, abicko.cz, exomed.com, zoopraha.cz, irozhlas.cz/ČT24, afrikago.cz, flickr.com, pixabay.com, wikipedia.

Děkujeme všem, kteří pomáhali s přípravou kampaně.

